

Departementet for Sundhed
Postboks 1160
3900 Nuuk
E-mail: pn@nanog.gl med kopi til ajba@nanog.gl

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 9132 5688
ANCA@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 21/02927-2

29. OKTOBER 2021

HØRING OVER FORSLAG TIL INATSIARTUTLOV OM CIVILE FORANSTALTNINGER MOD SMITSOMME SYG- DOMME

Departementet for Sundhed har ved e-mail af 1. oktober 2021 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til høring over forslag til Inatsisartutlov om civile foranstaltninger mod smitsomme sygdomme.

Instituttet indleder med at sammenfatte sine væsentligste bemærkninger:

SAMMENFATNING

Med lovudkastet foreslås en ny Inatsisartutlov om civile foranstaltninger mod smitsomme sygdomme.

Det er efter instituttets opfattelse væsentligt at være opmærksom på, at loven både skal kunne rumme og håndtere epidemier i fremtiden, som i dag er kendte, men som ikke er kommet i udbrud i Grønland, og epidemier, som endnu er ukendte.

Med loven skal der samtidig sikres en balance mellem beskyttelse af sundheden, herunder især for udsatte grupper, og alle borgeres frihed og retssikkerhed.¹

Instituttet har i dette høringssvar valgt at fokusere på følgende 5 elementer:

¹ For en nærmere gennemgang af det menneskeretlige grundlag se blandt andet Institut for Menneskerettigheder og Advokatsamfundet, COVID-19- tiltag i Danmark – Retssikkerhedsmæssige og menneskeretlige konsekvenser, 2020. Tilgængelig på dansk på: <https://menneskeret.dk/udgivelser/covid-19-tiltag-danmark-retssikkerhedsmæssige-menneskeretlige-konsekvenser>.

1. Brugen af forsigtighedsprincip
2. Foranstaltninger over for en flerhed af personer
3. Forsamlings- og bevægelsesfrihed
4. Restriktioner for beboere på botilbud m.v.
5. Klageadgang

Instituttets vigtigste anbefalinger er følgende:

Foranstaltninger over for en flerhed af personer

Efter lovudkastets § 22 kan Naalakkersuisut fastsætte regler om, at personer, som har befundet sig et bestemt sted, deltaget i en forsamling, et arrangement, en begivenhed eller lignende, hvor der er konstateret smitte med en samfundskritisk sygdom, skal lade sig undersøge af en sundhedsperson eller om nødvendigt lade sig isolere i en egnet facilitet.

Bestemmelsen giver mulighed for at fastsætte et "fælles påbud" til en større mængde enkeltpersoner i tilfælde, hvor det ikke er muligt at identificere de enkelte personer, eller hvor det ville være uforholdsmæssigt ressourcekrævende at identificere hver enkelt person. Det er muligt at fastsætte bødestraf for manglende overholdelse af reglerne.

Instituttet finder det uklart, hvordan regler fastsat i medfør af § 22 skal håndhæves, og hvorledes lovudkastets § 43 om oplysningspligt for fysiske personer skal anvendes i denne sammenhæng.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed sikrer, at der ikke kan fastsættes strafansvar for overtrædelse af regler fastsat i medfør af lovudkastets § 22.

Politiske forsamlinger

Det fremgår ikke af lovudkastets §§ 20 og 21 eller de dertilhørende bemærkninger, at der skal foretages en hensyntagen til forsamlinger med politisk eller andet meningsbefordrende øjemed ved fastsættelse af regler om forsamlingsforbud.

Forsamlinger med et ytringsformål, herunder politiske møder og demonstrationer, hører til kernen i forsamlingsfriheden. Indgreb heri kræver dermed mere tungtvejende grunde end indgreb over for forsamlinger uden et ytringsformål. Det bør derfor fremgå af selve lovbestemmelsen, at politiske forsamlinger er undtaget – og som minimum af lov-bemærkningerne.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed skriver ind i ordlyden af den foreslåede §§ 20 og 21, at

forsamlingsforbud ikke omfatter forsamlinger med politisk eller andet meningsbefordrende øjemed.

Hvornår er man en del af en forsamling?

Efter lovudkastets § 20 kan Naalakkersuisut fastsætte regler for forsamlingsforbud. Det er tilstrækkeligt klart beskrevet i lovudkastet, hvornår en person er omfattet af et forsamlingsforbud i den situation, hvor de samlede personer har et fælles formål. Det er dog ikke tilstrækkeligt klart beskrevet – og dermed forudsigeligt – hvornår en person er omfattet i de situationer, hvor personer ikke har et sådant fælles formål.

Bestemmelsen overlader derfor et meget vidt skøn til politiet i deres vurdering af, hvornår en person overtræder et forsamlingsforbud. Sådanne uklarheder gør det også svært for den enkelte borger at forudse, hvornår man er omfattet af et forbud. Der er derfor risiko for, at borgere lader være med at gøre brug af deres bevægelses- og forsamlingsrettigheder (en såkaldt "chilling effect").

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed præciserer, hvornår personer befinder sig på samme sted, herunder hvor stort et areal dette er tiltænkt at dække over; om en person skal have kendskab til, at denne er i nærheden af andre personer, der befinder sig på samme sted; og om en person er omfattet, hvis denne holder et vist antal meters afstand fra andre grupper af personer.

Adgang til besøg i egen bolig

Efter lovudkastets § 25 kan Naalakkersuisut for en bestemt periode fastsætte regler for hele eller dele af landet om restriktioner for eller forbud mod, herunder om undtagelser hertil, besøgendes adgang til sygehuse og behandlingssteder, private og offentlige plejehjem, plejeboliger, aflastningspladser, anbringelsessteder, botilbud og lignende.

Besøgsrestriktioner- og forbud kan være meget indgribende og kan i nogle situationer reelt afskære en beboer fra kontakt med sine allernærmeste. Det fremgår endvidere ikke af lovudkastet, hvorvidt der kan fastsættes restriktioner i forhold til den del af en boform, som beboeren selvstændigt råder over, og som udgør dennes egen bolig og hjem. Hertil kommer, at beboerne kan opleve sådanne indgreb alene på grund af den boform, de er tilknyttet, uagtet deres risikoprofil for den givne sygdom, og da kravet om nødvendighed og proportionalitet ikke vurderes konkret over for den enkelte person.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed i lovudkastet fastsætter, at restriktioner for og forbud mod besøgendes adgang alene kan finde anvendelse på fællesarealer og ikke på arealer, der udgør beboerens egen bolig.

I det følgende foretages der en nærmere gennemgang af instituttets bemærkninger.

1. FORSIGTIGHEDSPRINCIP

I lovudkastet foreslås tre generelle bestemmelser, som skal gælde for henholdsvis foranstaltninger over for enkeltpersoner og grupper af enkeltpersoner (§ 7) og samfundsmæssige foranstaltninger (§§ 18-19).

Det fremgår af to af bestemmelserne, at foranstaltninger skal ophæves, når det ikke længere er nødvendigt at opretholde dem (§ 7, stk. 2, og § 18, stk. 2).

Det fremgår af lovudkastets specielle bemærkninger til §§ 7 og 18, at forebyggelse og bekæmpelse af smitsomme sygdomme er forbundet med betydelig usikkerhed og uforudsigelighed, og at de omtalte kriterier således ikke er til hinder for, at der ud fra et forsigtighedsprincip om at beskytte personer og samfundet kan fastsættes foranstaltninger, som der aktuelt ikke forelægger evidens for eller tilstrækkelig viden om virkningen af. Det fremgår af de specielle bemærkninger til § 19, at et lignende forsigtighedsprincip kan tages i brug i en situation, hvor der umiddelbart er tale om en alment farlig sygdom, men hvor kendskabet til dens udvikling er usikkert.

Det fremgår imidlertid ikke af forslaget, hvordan et "forsigtighedsprincip" nærmere skal forstås.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det i lovbemærkningerne uddybes, hvordan et forsigtighedsprincip skal forstås.

Det er derudover instituttets opfattelse, at der af hensyn til indgrebets intensitet ikke ud fra et "forsigtighedsprincip" bør kunne gives påbud om vidtgående indgreb, herunder de påbud, der kan have karakter af frihedsberøvelse (forslagets §§ 10, 11, 22 24, 26 og 34).

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed sikrer, at der ikke ud fra et "forsigtighedsprincip" kan gives påbud om vidtgående indgreb, herunder de påbud, der kan have karakter af frihedsberøvelse.

2. FORANSTALTNINGER OVER FOR EN FLERHED AF PERSONER

Det fremgår af lovudkastets § 22, at Naalakkersuisut efter rådføring med Epidemikommissionen kan fastsætte regler om, at personer, som har befundet sig et bestemt sted, deltaget i en forsamling, et arrangement, en begivenhed eller lignende, hvor der er konstateret smitte med en samfundskritisk sygdom, skal lade sig undersøge af en sundhedsperson eller om nødvendigt lade sig isolere i en egnet facilitet.

Det fremgår af de specielle bemærkninger til bestemmelsen, at der vil kunne fastsættes regler både i de situationer, hvor det ikke er muligt at identificere de enkelte personer, men også i de tilfælde, hvor det vil være uforholdsmæssigt ressourcekrævende at identificere hver enkelt person, for eksempel gæster til en stor koncert eller sportsbegivenhed, hvor det tidsmæssige hensyn til hurtigt at kunne iværksætte foranstaltninger med henblik på at hindre smittespredning er afgørende.

Såfremt en person ikke overholder en sådan pligt, kan der efter den foreslåede § 56, stk. 1, litra 2, idømmes foranstaltninger efter kriminalloven. Dette i form af en bødestraf (de specielle bemærkninger til § 56).

Det fremgår ikke af lovbemærkningerne, hvordan regler fastsat i medfør af § 22 skal kunne håndhæves i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at identificere de enkelte personer. Det fremgår heller ikke, hvorledes lovudkastets § 43 om oplysningspligt for fysiske personer skal anvendes i denne sammenhæng.

På den baggrund er det instituttets opfattelse, at der ikke i medfør af reglerne bør fastsættes strafansvar for overtrædelse af reglerne. Et strafansvar må i stedet forbeholdes de situationer, hvor en person har fået udstedt et påbud om at skulle lade sig undersøge af en sundhedsperson eller at lade sig isolere efter lovudkastets §§ 9 og 11.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed sikrer, at der ikke kan fastsættes strafansvar for overtrædelse af regler fastsat i medfør af lovudkastets § 22.

3. FORSAMLINGS- OG BEVÆGELSESFRIHED

Det fremgår af lovudkastets § 20, at Naalakkersuisut efter rådføring med Epidemikommissionen kan fastsætte regler for hele eller dele af landet om forbud mod, at flere personer befinder sig på samme sted, herunder i forbindelse med større eller mindre forsamlinger, arrangementer, begivenheder og lignende. Et sådant forsamlingsforbud kan omfatte indendørs, udendørs, offentlige og private steder.

Det fremgår af lovudkastets § 21, at politiet kan nedlægge forbud mod ophold på et bestemt sted, som er omfattet af regler fastsat efter § 20, hvortil der er almindelig adgang. Et sådant opholdsforbud omfatter dog ikke almindelig færden.

POLITISKE FORSAMLINGER

Instituttet finder det positivt, at det fremgår af de specielle bemærkninger til § 20, at der ved fastsættelsen af regler efter denne bestemmelse skal være særlig opmærksomhed på særlige religiøse ritualer i forbindelse med kritisk syge eller døende. Instituttet bemærker dog, at det ikke fremgår af denne bestemmelse eller § 21 om opholdsforbud eller de dertilhørende bemærkninger, at der skal foretages en tilsvarende hensyntagen til forsamlinger med politisk eller andet meningsbefordrende øjemed.

Forsamlinger med et ytringsformål, herunder politiske møder og demonstrationer, hører til kernen i forsamlingsfriheden. Indgreb heri kræver dermed mere tungtvejende grunde end indgreb over for forsamlinger uden et ytringsformål. Det bør derfor fremgå af selve lovbestemmelsen, at politiske forsamlinger er undtaget – og som minimum af lov-bemærkningerne. Det vil også gøre det mere klart for borgerne, at de har lov til at demonstrere.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed skriver ind i ordlyden af den foreslåede §§ 20 og 21, at forsamlingsforbud ikke omfatter forsamlinger med politisk eller andet meningsbefordrende øjemed.

FORSAMLINGER PÅ 10 PERSONER ELLER FÆRRE

Udkastet giver mulighed for, at forsamlinger forbydes, uanset om de finder sted i det private eller offentlige rum. Derudover er der også tale om en forudgående begrænsning, og ikke kun en adgang til at påbyde personer at gå hver til sit. Der er dermed tale om et meget vidtgående indgreb.

Jo mere en rettighed begrænses, jo tungere skal modhensynet være – i denne forbindelse hensynet til folkesundheden – for at det kan betragtes som et proportionalt indgreb. Intensiteten af indgrebet afhænger i dette tilfælde blandt andet af, hvor grænsen går for, hvor mange personer, der må samles.

Det fremgår af de specielle bemærkninger til bestemmelsen, at der som den nedre grænse forudsættes en nedre grænse om forbud mod, at tre

personer eller flere befinder sig på samme sted. I lovudkastet stilles der imidlertid ikke skærpede krav til et forsamlingsforbud på 10 eller færre personer, på trods af intensiteten af et sådant indgreb. Det er derfor eksempelvis ikke et krav, at et sådant forsamlingsforbud kun kan iværksættes efter indstilling fra Epidemikommissionen.

Ved et så intensivt indgreb som et forsamlingsforbud på 10 eller færre personer er det instituttets opfattelse, at de foreslåede krav bør skærpes.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed gør det til et krav, at et forbud mod at samles 10 personer eller færre efter lovudkastets § 20 udelukkende kan iværksættes, hvis det er strengt nødvendigt og sker efter indstilling fra Epidemikommissionen.

HVORNÅR ER MAN EN DEL AF EN FORSAMLING?

Det fremgår af de specielle bemærkninger til lovudkastets § 20, at regler om forsamlingsforbud efter bestemmelsen som udgangspunkt vil kunne "omfatte enhver situation, hvor flere personer opholder sig på samme sted". Forbuddet kan blandt andet omfatte større eller mindre forsamlinger, arrangementer og begivenheder med videre. Som eksempler nævnes en gruppe af personer, der har et fælles formål, at deltage i koncerter, idrætsbegivenheder, fester, generalforsamlinger og møder i selskaber eller foreninger. Dog fremgår det også, at bestemmelsen kan anvendes til at forbyde "tilfældig sammenstimlen på en gade eller lignende". Det vil sige uanset, om personerne befinder sig på stedet med samme formål.

Efter instituttets opfattelse er det tilstrækkeligt klart beskrevet, hvornår en person er omfattet af et forsamlingsforbud i den situation, hvor de samlede personer har et fælles formål. Det er dog fortsat instituttets opfattelse, at det ikke er tilstrækkeligt klart beskrevet – og dermed forudsigteligt – hvornår en person er omfattet i de situationer, hvor personer ikke har et fælles formål.

Det fremgår således ikke af bemærkningerne til § 20:

- om person kan være omfattet, hvis denne eksempelvis holder et vist antal meters afstand fra andre forsamlede personer,
- hvor stor et areal "samme sted" cirka dækker over, eller
- om en person skal have kendskab til, at denne er i nærheden af andre personer, der befinder sig på samme sted.

Bestemmelsen har dermed et meget bredt anvendelsesområde, og overlader derfor også et meget vidt skøn til politiet i deres vurdering af, hvornår en person overtræder et forsamlingsforbud. Sådanne uklarheder gør det også svært for den enkelte borger at forudse, hvornår man er omfattet af et forbud. Der er derfor risiko for, at borgere lader være med at gøre brug af deres bevægelses- og forsamlingsrettigheder (en såkaldt "chilling effect").

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed præciserer, hvornår personer befinder sig på samme sted, herunder hvor stort et areal dette er tiltænkt at dække over; om en person skal have kendskab til, at denne er i nærheden af andre personer, der befinder sig på samme sted; og om en person er omfattet, hvis denne holder et vist antal meters afstand fra andre grupper af personer.

AKKUMULEREDE BEGRÆNSNINGER I BEVÆGELSESFRIHEDEN

Lovudkastet indeholder mulighed for at indføre en lang række indgreb i personers muligheder for at bevæge sig frit rundt, besøge visse steder og tage ophold. For eksempel kan der udstedes isolationspåbud efter lovudkastets § 11, forbud mod brug af offentlige transportmidler efter § 15, opholdsforbud efter § 21, afspærringspåbud efter § 23, afspærring af bygder og byer efter § 24 og forbud om adgang til eller brugen af visse institutioner, lokaler og transportmidler efter §§ 25-29.

Selvom det enkelte indgreb isoleret set kan være af begrænset intensitet og proportionalt, skal alle de iværksatte indgreb dog ses i en sammenhæng for at kunne foretage en vurdering af, hvor store – og dermed hvor intensive – begrænsninger, der reelt set er foretaget i den enkelte persons bevægelsesfrihed.

Det kunne eksempelvis være i den situation, hvor der gives afspærringspåbud for en hel by eller bygd, og hvor man samtidig iværksætter et forbud mod at anvende transportmidler, så personer, der bor i byen eller bygden, har dårlige muligheder for at kunne transportere sig selv væk.

Det kunne også være i den situation, hvor man har givet afspærringspåbud for en bydel, der er omkranset af andre bydele med lignende påbud, som medfører, at personer i den førstnævnte bydel reelt ikke kan forlade den, da de i så fald ville skaffe sig adgang til et område, hvor der ikke er tilladt adgang.

Lovudkastet indeholder ikke et krav om, at der skal foretages en sådan samlet vurdering eller hensyntagen forud for ibrugtagning af regler, der indeholder en begrænsning i bevægelsesfriheden.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed indsætter et krav om, at der forud for anvendelsen af regler, der begrænser bevægelsesfriheden, skal foretages en undersøgelse af og tages hensyn til, hvilke andre regler, der indeholder et indgreb i samme rettighed, der allerede gælder.

AFSPÆRRINGSPÅBUD

Det fremgår af lovudkastets § 23, at Naalakkersuisut efter rådføring med Epidemikommissionen kan påbyde, at der for en periode på indtil 7 dage, skal ske afspærring af et område, hvor en samfundskritisk sygdom optræder, eller hvor der er risiko for, at en sådan sygdom optræder eller bringes ind, således at samkvem med omgivelserne forhindres i fornødent omfang. Et påbud har den virkning, at adgang til og ophold i området ikke er tilladt, og kan også omfatte personer, der har bopæl eller ophold i det berørte område.

Det fremgår af lovudkastets § 24, at der kan ske en tilsvarende afspærring af en hel bygd eller by eller flere bygder eller byer i et område, hvor en samfundskritisk sygdom optræder, eller hvor der er risiko for, at en sådan optræder.

Et afspærringspåbud efter § 23 kan ifølge de specielle bemærkninger til bestemmelsen kun finde anvendelse på et afgrænset geografisk område, som for eksempel en bygning, boligkarré eller bydel. Det er dog ikke i bemærkningerne fastsat eller beskrevet, hvorvidt der er en øvre grænse for, hvad et "bestemt område" samlet set kan udgøre. Derudover er det ikke beskrevet og eksemplificeret i bemærkningerne, hvornår henholdsvis et geografisk afgrænset afspærringspåbud efter § 23 og et udvidet og mere omfattende afspærringspåbud efter § 24 skal anvendes.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed i lovbemærkningerne fastsætter eller beskriver en øvre grænse for, hvor stort et område der kan afspærres efter § 23.

Derudover er det ikke beskrevet og eksemplificeret i bemærkningerne, hvornår henholdsvis et geografisk afgrænset afspærringspåbud efter § 23 og et udvidet og mere omfattende afspærringspåbud efter § 24 skal anvendes. Dette især henset til det mindstemiddelsprincip, som skal overholdes efter lovudkastets § 18.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed i lovbemærkningerne beskriver og eksemplificerer, hvornår henholdsvis §§ 23 og 24 bør anvendes.

Endvidere er det efter instituttets opfattelse fortsat ikke tilstrækkeligt, at der kan gives et afspærringspåbud, hvis der alene er en "risiko for", at en sygdom optræder eller bringes ind. Det skyldes, at et afspærringspåbud kan have karakter af en frihedsberøvelse og derfor er meget intensivt over for de berørte personer. Der bør således være skærpede krav til, hvornår et afspærringspåbud kan gives. Disse krav bør særligt skærpes ved anvendelse af § 24, hvorefter der gives mulighed for at indføre et afspærringspåbud i en større geografisk skala og derfor også over for flere personer.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed indsætter et krav om, at der skal være nærliggende risiko for, at en samfundskritisk sygdom optræder eller bringes ind, før der kan gives et afspærringspåbud efter §§ 23 eller 24, samt at afspærringspåbud efter § 24 kun kan anvendes efter indstilling fra Epidemikommissionen.

Derudover fremgår det ikke af lovbemærkningerne, hvor udbredt en sygdom skal være, for at man kan afspærre et område, bygd eller bydel ud over, at en sådan afspærring skal være nødvendig med videre efter lovudkastets § 18, stk. 1. Dermed er der meget vide rammer for at kunne gøre brug af §§ 23 og 24. Det er således særdeles uklart, hvornår afspærring kan anvendes, hvilket ikke bør være tilfældet for så indgribende en bemyndigelse.

Det bør således fremgå klart af bemærkningerne, hvornår bestemmelserne eksempelvis kan anvendes over for personer med bopæl i området. Det samme bør fremgå i forhold til personer, der har et bydende nødvendigt ærinde i området – eksempelvis fordi de har delebørn eller er nærmeste pårørende til et døende familiemedlem, som befinder sig der.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed i lovbemærkningerne nærmere præciserer og eksemplificerer, hvornår regler fastsat efter §§ 23 og 24 kan anvendes, herunder i særdeleshed, hvornår bestemmelsen kan anvendes over for personer, som har bopæl i eller har et andet bydende nødvendigt ærinde i området.

4. RESTRIKTIONER FOR BEBOERE PÅ BOTILBUD M.V.

Det fremgår af lovudkastets § 25, at Naalakkersuisut efter rådføring med Epidemikommissionen, for en bestemt periode kan fastsætte regler for hele eller dele af landet om restriktioner for eller forbud mod, herunder om undtagelser hertil, besøgendes adgang til sygehuse og behandlingssteder, private og offentlige plejehjem, plejeboliger, aflastningspladser, anbringelsessteder, botilbud og lignende.

Disse restriktioner kan ifølge de specielle bemærkninger til bestemmelsen blandt andet kunne omhandle restriktioner for antallet af besøgende, herunder at der kun er adgang for et bestemt antal personer ad gangen på de pågældende institutioner, eller at kun nære pårørende har adgang til besøg. Derudover vil der med et påbud kunne fastsættes betingelser for besøg, herunder krav om anvendelse af mundbind eller andre hygiejnetiltag, eller krav om at besøg skal foregå i et bestemt tidsrum eller ske på en bestemt måde, eksempelvis at der holdes behørig afstand til andre besøgende.

Denne bemyndigelse til at fastsætte restriktioner og forbud giver mulighed for indgreb i grundlæggende menneskerettigheder såsom retten til et selvstændigt liv samt retten til privat- og familieliv, herunder respekt for hjemmet. Instituttet bemærker, at beboere på botilbud ofte har svære og varige funktionsnedsættelser. Det samme er gældende for ældre mennesker i ældre- eller plejeboliger, samt borgere i andre behandlings-, pleje- og omsorgsinstitutioner. En stor del af målgruppen for de pågældende restriktioner vil derfor være omfattet af rettighederne i FN's Handicapkonvention, herunder retten til et selvstændigt liv efter artikel 19 og retten til beskyttelse mod ulovlige indgreb i privat- og familieliv efter artikel 22.

Besøgsrestriktioner- og forbud kan være meget indgribende og kan i nogle situationer reelt afskære en beboer fra kontakt med sine allernærmeste.² Det fremgår endvidere ikke af lovudkastet, hvorvidt der kan fastsættes restriktioner i forhold til den del af en boform, som beboeren selvstændigt råder over, og som udgør dennes egen bolig og hjem. Hertil kommer, at beboerne kan opleve sådanne indgreb alene på grund af den boform, de er tilknyttet, uagtet deres risikoprofil for den givne sygdom, og da kravet om nødvendighed og proportionalitet ikke vurderes konkret over for den enkelte person.

² Se eksempelvis instituttets rapport om konsekvenserne af de indførte besøgsrestriktioner i Danmark under COVID-19-pandemien fra juni 2020. Tilgængelig på dansk på: <https://menneskeret.dk/udgivelser/besogsrestriktioner-paa-botilbud-konsekvenser-covid-19-beboere-paa-botilbud>.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed i lovudkastet fastsætter, at restriktioner for og forbud mod besøgendes adgang alene kan finde anvendelse på fællesarealer og ikke på arealer, der udgør beboerens egen bolig.

5. KLAGEADGANG

Det fremgår af lovudkastets § 54, at en myndighed skal give vejledning om adgang til domstolsprøvelse, hvis der er tale om foranstaltninger efter loven, der har karakter af frihedsberøvelse og i tilfælde af afslag på anmodning om ophævelse af sådanne foranstaltninger.

Domstolsprøvelse er en væsentlig retsgaranti for den enkelte, når det skal vurderes, om en myndigheds påbud overholder kravene til, at den administrative frihedsberøvelse skal være nødvendig, så kortvarig som mulig, og stå i rimeligt forhold til formålet med foranstaltningen.

Efter det foreslåede i lovudkastet er det op til den enkelte frihedsberøvede borger selv at anmode en myndighed om, at sagen skal indbringes for Retten i Grønland.

Af hensyn til at styrke den enkeltes retssikkerhed over for myndighederne bør påbud, som udgør administrativ frihedsberøvelse, i alle tilfælde automatisk indbringes for domstolene. Denne retsgaranti bør både sikres for det oprindelige påbud og for enhver eventuel forlængelse.

Instituttet bemærker i den forbindelse, at Departementet for Sundhed særligt bør tage hensyn til sårbare og udsatte personer og til, at deres retssikkerhed sikres.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed indfører en forpligtelse til, at alle indgreb, der har karakter af frihedsberøvelse, automatisk indbringes for Retten i Grønland.

Det fremgår ikke af loven en forpligtelse til vejledning om adgang til domstolsprøvelse i tilfælde af iværksættelse af restriktioner for eller forbud mod besøgendes adgang til sygehuse og behandlingssteder, private og offentlige plejehjem, plejeboliger, aflastningspladser, anbringelsessteder, botilbud og lignende. Det fremgår heller ikke, at der findes en administrativ klageadgang, som en berørt beboer eller dennes repræsentant kan henvende sig til, så der kan foretages en konkret prøvelse af den enkelte beboers situation, herunder konsekvenserne for den enkelte, og om de fastsatte restriktioner er for indgribende.

Henset til hvor intensive indgreb i den enkeltes privatliv og selvbestemmelse, der er tale om, finder instituttet det afgørende, at der som minimum er mulighed for, at den enkelte beboer på sygehuse og behandlingssteder, private og offentlige plejehjem, plejeboliger, aflastningspladser, anbringelsessteder, botilbud og lignende - eller dennes pårørende – kan klage over og få prøvet sin egen sag, herunder om der er taget behørigt hensyn til de omstændigheder, som den pågældende befinder sig i.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Departementet for Sundhed indfører en klageadgang for personer, der er omfattet af restriktioner eller forbud efter § 25.

Der henvises til departementets sagsnummer 2020-23708.

Med venlig hilsen

Anncathrine Carl

JURIDISK RÅDGIVER